96. ԻՐԵՔ ՔԻՐԸ

Ըլըմ ա լըմ չի իրեք քիր. սըհանք մի զատ էլա ունենըմ չեն, իրանք իրանց քըրտընքովը ապրըմ են։ Մինը մանըմ ա, մինը կյրզըմ ա, մինն էլ կյոռծըմ ա ու ծախըմ են, յոլա քյընըմ։ Մըհետ էլ թաքավըերը հրաման ա տալըի, թե իրեք օր պըետկ ա իմ քաղաքըմը մը տըեղ էլա քըշերը լիս չի կըպցընեն։ Ու ինքը շորերը փոխըմ ա վազիրի հետ ման ա կյալի, տըենա ո՞վ չի իրան հըրամանը կատարըմ։ Տըհանք քյուչենովը ման կյալով, ման կյալով քյընըմ են։ Մըհել տըենըմ են հըրես մի քյուչըմ լիս ա ըեվըմ, տըհանք մոտանըմ են ակոշկիցը մրտիկ անըմ, տըենըմ են հըրես իրեք սուրուն ախչիկ՝ մինը մընիցը լավը, հա՛մ զըրից են անըմ, հա՛մ էլ աշխատըմ են, մինը կյըզըմ ա, մինը մանըմ ա, մին էլ կյոռծըմ ա։

Սըհանք էնքան իրար նման են, վըեր քոռն էլ կասի՝ քըվերտինք են։ Մեծ քիրը ասըմ ա. «Հըմի ես կուզի թաքավըերի մըհար ճաշ եփողի կընիկն ի ըլել. ինչ թաքավըերի մրհար էր եփել, նրրանից էլ ինձ մըհար կըպիրեր, ես էլ կուտըի»։ Միչնակ քիրն էլ ասրմ ա. «Էրնա՛կ, ես էլ թաքավըեոի շոր կարողին ի առել. ինչ վրեր նըհանց մըհար էր կարել, էն ավել մնացած կըտորներիցը ես էլ ինձ մըհար ի կարել»։ Պուճուր քիրն էլ ասըմ ա. «Էրնակ ես էլ թաքավըերին ի առել, հետը բաղնիք ի քյացել, ըղանալուց եդր թաքավըերը փմ փափուչնին տըրել էր ղաքիս, ես էլ զարափաթով նրան սիլա ի տըվել»։

Թաքավըերը վազիրին ասըմ ա. «Մացա՞ր, ինչ խոսըցան»։ Ասըմ ա. «Հա՛»։ Ասըմ ա. «Դե՛, էս ասածնին չիմ կյըրի, էս փողոցրի համարն էլ վրե կալ, էքուց սըհանց կանչիլ դենք պալատ»։

էքսր Թաքավըրը տըհանց կանչըս ա պալատ, ասըմ ա. «Խի՞ նք իմ հըրամանը խանդարըմ, տուք դյիդըմ չե՞ք, վըր Թաքավըրի հրրամանը չկատարողը կրպատըժվըի»։ Ասըմ են. «Թաքավըրը ապրած կննա, բա վըե՞նց ապրենք. էն ա քշեր-ցիրեկ աշխատըմ ննք, չըրչարվըմ, անչախ-անչախ տուտը տըտան ենք հսցնըմ, յոլա քյընըմ»։ Ասըմ ա. «Բա՞ էրեգ քըշեր ըշխատելիս էն ի՞նչ խոսիքս»։

Ասըմ ա. «Հե՛չ, դատ չենք խոսըցել»։ Թաքավըրը ասըմ ա. «Չէ՛ ասեցեք, ի՞նչ խոսըցել եք, ըստեղ կյըրած ա»։

Մեծ բիրը ասըմ ա. «Դե՛, ի՞նչ անենք, Թաքավըրը ապրած կննա, Լրդյան բըշեր ա՝ քուններուս չտանըիլու մըհար տառտակ-տառտակ կըլխներնուցըս տուս ենք տըվել. շա՞տ ա մըտերնուս, թե ինչ ենք խոսցել էն սաղ քըշերը»։ Ասըմ ա. «Չէ՛, էրեգ քըշեր-վա ըրրիցր մըտիտ կր՚ի»։

Ասըմ ա. «Դե՛, Թաքավըրեր շան, սոված հավը ի՞նչ կուզըի. կուա կուզրի չէ՞, հո ճուր չի ուզըի, դե մընենք էլ քյասիբ ըխչկերք ննք. մընր սըրտի ուզածը ըրրից ենք արել, ես սըհե-սըհե ասեցի»։

Թաքավըրը ասըմ ա. «Սըրան տարեք տըվեք պովըրին, ասեցեք, վըեր Թաքավըրը հրրամայել ա, վըեր ըսօրվանից քու կընիկն ա սա»։

Էն մի քըվորը ասըմ ա. «Բա տու ի՞նչ ասըեցիր»։ Ասըմ ա. «Ես էլ սըհե-սըհե ասեցի»։ Ասըմ ա. «Սըրան էլ տարեք տըվեք էն շոր կարողին»։

Պուճուր քըվորը ասըմ ա. «Բա տու ի՞նչ ասըեցիր»։ Սա վախըմ ա, ասըմ չի, թե ինչ ա ասել. վըեր շատ տըեղը նեղըմ են, ասըմ ա. «Հա՛, դե ես էլ սըհե ասեցի»։

Թաքավըրը ասըմ ա. «Սըրբան քառասուն օր բանտարկեցեք»։

Էս պուճուր քըվորը բանտարկըմ են, սա եռեսուն օխտը օր նստըմ ա, մընըմ ա իրեք օր, մի օր էլ էս բանտըի պահակին խընթըըմ ա ասըմ ա. «Ինձ էրկու ժամով թող արա քյնամ մի տըեղ կյամ, քեզ էրկու վըեսկի կըտամ»։ Պահակն էլ ասըմ ա. «Եռեսուն օխտը օր նստել ա, իրեք օր ա մընացել, հու իրեք օրվա մըհար փախչիլ չըդի.—ասըմ ա—քյընա՛»։

Էս ախչիկը կյալիս ա Թաքավըրի պալատը, էտ տըռնա-պանը ասըմ ա. «Էս ո՞ւր ես քյընըմ»։ Ասըմ ա. «Էս ինչ վաղըիրի քոծն եմ, ինձ տուս ա արել, քյնըմ եմ բողոքեմ»։ Ասըմ ա.—«Դե՛ քյնա»։

Կյալիս ա պալատը մըտնըմ, մի վաղիր ա պըտահըմ, տըրա

Հետ զրից են անում, մրհել ասում ա. «Արի նարդի հաղ անենք»։ Ասում ա. «Արի՛»։

Տրհանք նարդի են հաղ անում, ախչիկը վազիրին տանում ա, ասում ա. «Ըստի կացի, ես հրրես կյալիս եմ»։ Ասում ա. «Քյնա, ճամփետ պահրմ եմ»։

Էտ ախչիկը կյալիս ա ըլետ մրտնում բանտը։ Էտ վազիրը ճամփա ա պահրմ ճամփա՝ տրենում ա էտ ախչիկը եկավվրեչ։ Տուս ա կյալի ման կյալի, կանչում, կանչում՝ օքմրի չիկա. էնքան կանչում ա, վրեր գյժվում ա։ Էտ էքսրն էլ ուրուշ օքմրի ա ըլմ, կյալիս ա տրրա հետ էլա նարդի հաղ անում, տանում, տրրան էլ ա բրրախում, կյալի։ Ըռավրետը տենում են՝ էտ մարթն էլ ա շաշվել։ Թաքավրերը մրնում ա ըրմացած, ասում ա. «Էս ի՞նչ պան ա, էս ռուգյու ես դեմ պահակութին անրիլ մի տրենամ էս ի՞նչ կա ըստեղեք»։ Ախչիկն էլ էտ օրը գյիդում ա, վրեը թաքավրերն ա։ Քյնում ա ծանոթ վազիրի կընդյա շորերը խնթրում, լավ հաքնում՝ ղրրթարվում ու կյալիս տուռը թակում ա, թաքավրերը տուռը պաց ա անում, տրենում ա մի սուրուն, մի լավ հրրիշտակ ախչիկ, վրեր վրե՛չ ուտրես, վրե՛չ խրմես՝ սրրան մրտիկ անես, քիչ ա մրնում հրլի խելքը քյնա։ Շըշկրլվում ա, էլ կարում չի հրրցնի, թէ՝ ո՞վ ես, ընչի՞ ես եկել։ Ախչիկը սկըսում ա թաքավրերի հետ քաղցր զրրից անրիլը, մրհել թաքավրերին ասում ա. «Նարդրի չիկա, մի քիչ զրաղվենք իրար հետ»։ Թաքավրերը ասում ա. «Կա՛, խընթրրեմ, եթե հաղ անրիլը գյիդում ես, արի՛, իրար հետ հաղ անենք»։ Ախչիկը ասում ա. «Ը՞նչի վրրա հաղ անենք»։ Թաքավրերը ասում ա. «Էսքան վրեսկու»։ Ասում ա. «Բա վրեր ես էտքան վրեսկի չի ունեմ»։

Թաքավրերը ասում ա. «Եթե տու ինձ տարար, ես քեզ էսքան վրեսկի տամ, եթե ես քեզ տանեմ, տու իմն ես, պրետկ ա ինձ առնրես»։ Ախչիկը զաստի ասում ա. «Բա վրենց կրլի մի անքամից տրհե պան»։ Թաքավրերը ասում ա. «Կրլի, խի՞ չի ըլիլ»։

Սկսում են հաղ անրիլը։ Ախչիկը զաստի հիլ ա անում թաքավրերը իրան տանում ա ու էլ հիլ չի անում քյնա, ասում ա. «Իրար հետ քննենք»։ Ախչիկը ասում ա. «Թաքավրերը ապրած կենա, բա ես կրեխտոտ վրե՞նց քեզ հետ քընեմ, իրար հետ քյնանք բաղնիք, լրղանանք թըմրղվեմ, նոր կըշտիտ կըքընեմ»։

Սրհանք իրար հետ քյնում են բաղնիք լրղանում, թաքավրերը, վրեր տրրան տրկլոր բաղնիքումը տրենում ա, քիչ ա մրնում խելքը թրոցնրի էտ ըխչկա սուրունութենի վրրա. վրենց վրեր մի երգրնքի հրրիշտակ ըլի, էնքան սուրուն ա, էնքան լավն ա, վրեր սրհե ուզրմ

ու կըլխովը պըտիտ կյա՛, քի՛չ ա մընըմ ղաքին քոծուԹին անըի։
Սըհտնը իրար հետ լա՛վ լըղանըմ են պըրծընըմ, ախչիկը կյա-
լիս ա նըստըմ ստոլին, Թաքավըրին ասըմ ա. «Մի փափուչնըիս
պի»։ Թաքավըրը փափուչնին պիըըմ ա ըխչկա ղաքին տընըմ,
ասըմ ա. «Հարի՛, իմ ասսված ջան»։ Ախչիկը կամաց հաքնըմ ու
ու հետն էլ մի կակող սիլա՛ ա տալըի հանա՛քովը։ Մըհել ղաստի վեր
ա ընգնըմ ակոշկի վըրա՛, շուշեն ճարԹըմ ու կուռը կըտրըմ ա.
մըխնլախ տրեղ արինը սկըսըմ ա չըռալը։ Թաքավըրը սիպտակ
շորով փըԹԹաԹըմ ա ու իրան կըռնի բա՛ղըրա՛նըը հանըմ ա ու վըրեր-
նուց կապըմ։

Տըհա՛նը կյա՛լիս են տուն իրար հետ ուտըմ, խմըմ են ու իրար հետ քընըմ են, Թաքավըրի քընած վախտը էտ ախչիկը վըեր ա կենըմ Թաքուն կյա՛լի ըլետ իրան տըեղը։ Թաքավըրը ըխչկանը հըրցըրել էր, ասել էր. «Անըմըտ ի՞նչ ա»։ Ախչիկը ասել ա. «Իմ անըմըն ա՝ Սա՛նա՛մ վառվըեցի»։

Թաքավըրը քընից վըեր ա կենըմ, տըենըմ ա ախչիկը կա վըխչ, էնքան ասըմ ա. «Վա՜յ, Սա՛նա՛մ վառվըեցի, «Սա՛նա՛մ վառվըեցի»։ էնքան ա տըհե կանչըմ, վըեր ինքն էլ ա շա՛շվըմ։ Կյա՛լիս են տըենըմ Թաքավըրը էս հալըմը, ասըմ են. «էտ ի՞նչ ա պատահըել»։ Թաքավըրը ասըմ ա. «Սըհե-սըհե պա՛ն պըտահեց, պյիդըմ չեմ էրազ էր, Թե հըրաշք. էս էլ իրեք մարԹի կըլխին տըհե ույին սյիրավ»։

Էտ րռավըեա ըխչկա քառասուն օրը Թըմամըմ ա, կյա՛լիս են ըխչկանը տանըմ են, վըեր կախ անեն։ Թաքավըրին տընըմ են ֆայտոնըմը տանըմ ընդի, վըեր ինքն էլ տըենա։ Ըխչկանը պիըըմ են սյըրցնըմ էտ կախաղանի տակը, ասըմ են. «Դե՛ քու վըերջի խոսքը ասա»։

Ախչիկը խոսըմ չի, մըենակ սուս ու փուս սկըսըմ ա իրան շորերը հանըրիր, ժողովուրԹն էլ դյիդըմ ա, Թե էս ախչիկը վախից պլըժվըել ա։ Ախչիկը վըեր շորերը հանըմ ա, Թաքավըրը իրան բա՛ղըրա՛նըը բըրա՛վԹիրդ ա անըմ ու ծըվըմ ա. «Ըհըրեն իմ Սա՛նա՛մին բըԹա՛, պիրեք իմ կուշտը, փորցեք վըեչ տըրա՛ն ծըեռը տաք, պիրեք իմ կուշտը»։

Ըխչկանը պիըըմ են Թաքավըրի կուշտը. Թաքավըրը քիչ ա մընըմ, Թե խելքը քըցի։ Սկըսըմ ա տըրա՛ն փըԹաԹվըիլը, խըտըտի-լը, ժողովուրԹն էլ մընացել ա ղեկացած, Թե էս ի՞նչ պա՛ն ա։ Ըստեղ ախչիկը սյատմըմ ա՝ սըհի՛, սըհե՛ պա՛ն ա ըլել իմ ու Թաքավըրի մեջ. ըստեղ կըլխի են ընդյնըմ, վըեր Թաքավըրը սիրա-

հարվել ա էտ ըխչկա վրա։ Պիրում են էտ ըխչրկանը պըսակում են թաքավրերի հետ ու օխտը օր, օխտը քրշեր հըրսանիք անում, ուտում, խըմում, քյեփ անում։

Իրանք հասնում են իրանց մուրազին, տուք էլ հասնեք ձըներ մուրազին։